

FOLKSKOLAN 175 ÅR

Tema: Folkskolan 175 år
Kallelse till årsmötet och verksamhetsplan
Om Edefors hembygdsförening

Redaktör'n

Nytt år och årets första nummer håller ni i handen. Detta nummer har som ni sett temat "En sagolik skola - Folkskolan 175 år". Här finns många tips till arrangemang kring temat. Jag vet att många hembygdsföreningar har någon anknytning till skolan, en del har sin verksamhet i byns gamla skola men en del har man samlat på sig föremål och annat från byns gamla skola.

En del kanske undrar varför vi har detta tema, det hör till sakens natur att vi tillsammans med Norrbottens museum ger ut årsboken Norrbotten som även bygger på samma tema. Det finns en artikel i tidningen om och kring detta. Vi skickar även ut en signal till våra medlemmar att fatta pennan och skriv ned skolminnen eller annat.

Sett ur ett längre perspektiv har förändringarna varit stora inom skolans värld. Min närmaste tanke är kanske att vi utarmar landsbygden genom skolnedläggningar och barnen får allt längre skolväg och skoldagar. En konsekvens av detta blir att många flyttar från byn för barnens skull, det är inte bara skolan utan även den livsnödvändiga samhällsservicen

som utarmar landsbygden. Hembygdsföreningarna fungera som ett kitt tillsammans med byns innevånare. Vi måste få ett stopp på detta! En signal kan vi som förbund skicka till de som har ansvar för landsbygdsutvecklingen, politiker och tjänstemän. Detta är en utveckling som är skrämmande, det gäller inte bara Norrbotten utan hela landet.

I tidningen finns även en verksamhetsplan för kommande år som innehåller en del nya idéer för hur vi skall utveckla hembygdsrörelsen i Norrbotten. Främst blir det att vi måste öka vår närvaro ute bland föreningarna men även intressera andra som kanske är intresserade. Vi kommer att titta över länsgränsen, läs Västerbotten, där vi kommer att ha samarbete och samverkan med.

Som avslutning och även på sista sidan finns vår folder "Detta är vi" som ni kan rekvirera från kansliet och bör finnas tillgängligt för besökare i hembygdsgården åsså glöm inte arrangera Hembygdsgårdens dag den 6 augusti.

Rolf Johansson, redaktör

I detta nummer

Tornedalen fick egen läsebok	3
Kallelse och dagordning till årsstämman	4
Verksamhetsplanen 2017/2018	5
Om Edefors hembygdsförening	6
En sagolik skola Folkskolan 175 år	8
Så skyddar vi vårt kulturarv	10
Museets årsbok på gång	11
Kulturarvsdagen	11
Beställ vår folder	12

Omslagsbilden är från utställningen på Waldermarsudde mars 2017

Ordinarie styrelseledamöter i Norrbottens Hembygdsförbund 2016/2017

Ordförande:	Jerry Johansson, Moskosel
V.ordförande:	Brith Fäldt, Svensbyn
Sekreterare:	Henric Danielsson, Kangos
Kassör:	Lars Lindberg, Luleå
Ledamot:	Christer Lövgren, Gallejaur
	Bertil Kero, Pajala
	Gabriella Lönngrén, Vuollerim
	Inger Sundström, Rutvik, Luleå
	Helena Karlström, Norrbottens museum
	Kerstin Lundin-Segerlund, Länsstyrelsen
Redaktör:	Rolf Johansson, Luleå

Redaktion och kontaktinfo

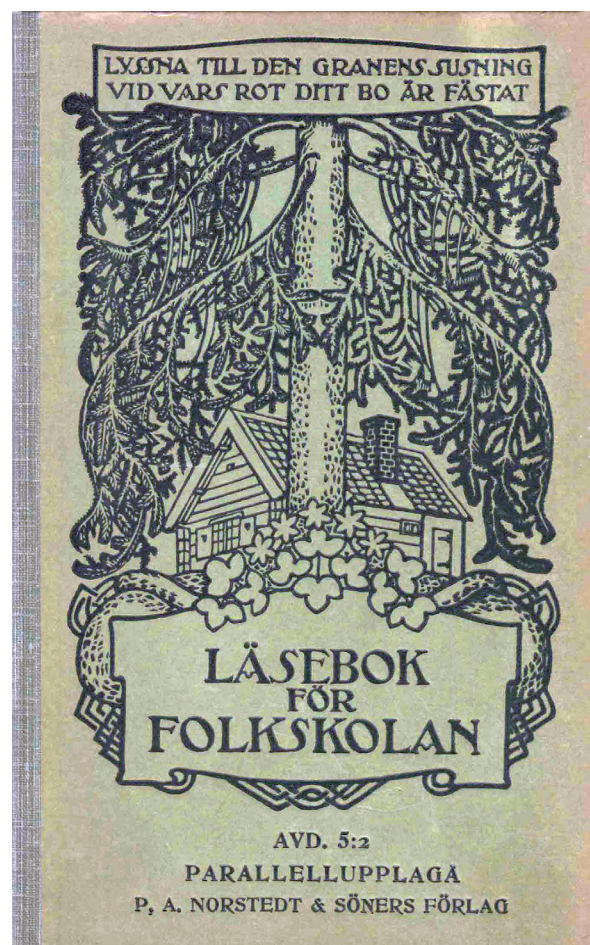
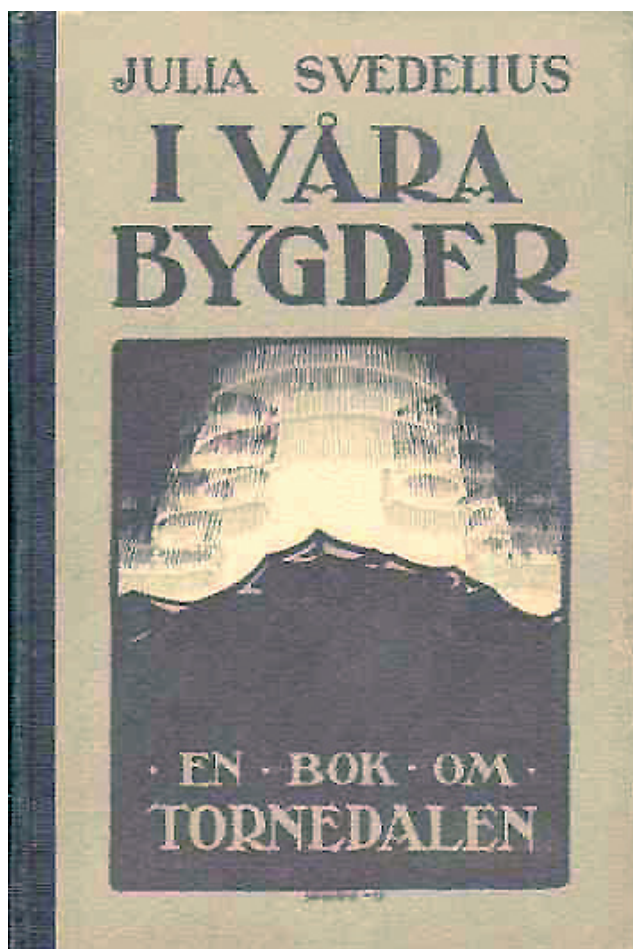
Hembygd i Norr, Norrbottens hembygdsförbund, Box 266, 971 08 Luleå.
Plusgiro 437 29 91-2. Bankgiro 5835-1073. Tel vx 0920-24 35 00.

Redaktionskommitté: Rolf Johansson, Luleå, redaktör, Brith Fäldt, Svensbyn samt Christer Lövgren, Gallejaur.

Material skickas till Rolf Johansson, roffen.johansson@telia.com.
Tel. 0920-22 15 71 eller 070-329 15 71.

ISSN: 2001-4694

Tornedalen fick egen läsebok

Sommaren år 1842 fick alla församlingsbor höra en stor nyhet från predikstolen. Äntligen stod landets präster i sina predikstolar och läste upp en skrivelse om FOLKSKOLOR! Alla var välkomna till skolan. Nu skulle alla barn få gå i skolan, oavsett bakgrund. Det betydde att också de många fattiga familjernas barn kunde lära sig mer än att läsa katekesen.

1907 kom så den första läseboken med den välkända pärm bilden med granen och stugan som kom att finnas i folkskolan över hela landet. År 1917 var ett händelserikt år för den framtida skolan i Tornedalen. Detta år beslöt riksdagen att man skulle effektivisera folkundervisningen i gränsbygden. Samma år som detta skedde utkom K B Wiklunds "ABC-bok för skolorna i Tornedalen" samt denna bok av Julia Svedelius "I våra bygder", en bok om Tornedalen. Boken fick en revolutionerande betydelse för många årgångar tornedalingar, som levt i djup isolering. Boken kom att öppna utsikterna vida omkring. Tidigare var många tornedalingars geografiska horisont utformad av muntliga skildringar, som forklarna gett om landsvägen till Övertorneå och

i bästa fall Salmis, där den stora okända världen börjat för emigranterna till Nordamerika.

Det är boken "I våra bygder" som formade Tornedalen som hembygd men även under årtionden varit de undanskymda bygdernas och det isolerade småfolkets fönster utåt. Boken blev en betydelsefull milstolpe i Tornedalens kulturhistoria. En av författarna i boken var länsmejerskan Anna Gustavsson som var verksam i Norrbotten under samma tid. I boken finns det ett kapitel vid namn "Trädgårdstappan" som andas hembygdskärlek:

...Jag har särskilt bjudit alla barn att komma hit, ty det är barnen, som en gång skola taga arvet efter oss. De skola bo i de gårdar vi timrat. De skola plöja de åkrar vi odlat. De skola bryta ny mark här uppe i nordanland. Vad vi försummat, det skola barnen utföra. Jag tror på dig, du norrbottenspojke, sade hon och nickade till pojarna, som klämt ihop sig på första bänkraden i skolasalen. Jag tror på dig också norrbottenstös. Du skall veta, att mycket beror på hurudan du blir när du blir stor...

Välkommen till årsstämma den 6 maj 2017

Kläppgården, Edefors hembygdsförening

Hitta dit: På 97:an finns skylt som visar var hembygdsgården ligger i sluttningen mot älven, sväng till vänster strax före ett långt radhus.

Vi träffas kl.10.00 för en kopp kaffe, en smörgås och registrering.

10.30 - 11.00 Anders Johansson presenterar Edefors hembygdsförening.

11.00 - 11.30 Ordf. Bo Nilsson, Västerbottens hembygdsförbund
informerar om deras verksamhet. Fram till lunch lite mingel.

12.00 Lunch

13.00 Stämmoförhandlingar

(Som avslutning åker vi till Laxholmen 20 km norr om Harads.)

Det kostar 160 kr/person och vi vill att du anmäler ditt deltagande till:

[lena.engstrand@norrboten.se](mailto:lengstrand@norrboten.se)

Anmäl dig senast den 30 april!

Dagordning inför årsstämman

1. Välkommen och årsmötets öppnande- parentation
2. Val av två justerare tillika rösträknare
3. Upprop av ombud och fastställande av röstlängd
4. Fråga om årsmötets stadgeenliga utlysning
5. Val av ordförande för årsmötet
6. Val av sekreterare för årsmötet
7. Verksamhetsberättelse
8. Ekonomisk berättelse
9. Revisorernas berättelse
10. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
11. Medlemsavgift 2017/2018
12. Val
  - a) Ordförande maj 2017 – maj 2018
  - b) Val av halva antalet styrelseledamöter
  - c) Val av ersättare
13. Val av revisorer
14. Val av revisorsersättare
15. Val av representanter eller ombud i andra organ
16. Val av valberedning varav en sammankallande
17. Behandling av styrelsens förslag
  - a) Budget 2017-2018
  - b) Verksamhetsplan maj 2017 – maj 2018
  - c) Årets hembygdsförening
18. Inkomna motioner
19. Övriga frågor
  - b) Riksstämma i Uddevalla 26-28 maj 2017
20. Avslutning

Övriga möteshandlingar finns tillgängliga på årsstämman.

Detta vill vi göra - verksamhetsplanen maj 2017 - maj 2018

Underlag för beslut vid Norrbottens hembygdsförbunds årsmöte 6 maj 2017 att styrelsen fram till nästa årsstämma ska verka för genomförande av följande;

1. Ta fram en plan för hur medlemsantalet ska kunna ökas, samt på vilket sätt kontakt och samverkan kan stärkas med medlemsföreningarna i länet i syfte att fånga in deras önskemål och idéer, samt visa delaktighet i deras arbete.
2. Tillsammans med Norrbottens museum och vår redaktionskommitté ta fram en ny årsbok för 2017. Årets tema är Folkskolan 175 år.
3. Göra en riktad insats till byarna i Arjeplog för att se om vi kan få medlemmar till vår förening även från denna kommun.
4. Utveckla vår närvaro vid Rikti-Dokkas genom att samverka med lokala föreningar, länsstyrelsen och kommunen för att bidra till att kulturminnet ska bevaras.
5. Tillsammans med Vuxenskolas Studieförbund genomföra informations-möten och anordna utbildning om digital historisk lagring av material i systemet Bygdeband.
6. Upprätta samarbete med Västerbottens hembygdsförbund och med Hembygdsförbundet i norra Finland.
7. Fortsätta samla in fungerande e-postadresser för en snabb och enkel kommunikation inom Norrbottens Hembygdsförbund.
8. Verka för och försöka bidra till att hembygdsföreningarna använder www.hembygd.se för egna hemsidor alternativt lägga en länk om Föreningen har egen hemsida.
9. Utveckla vår tidning Hembygd i norr och öppna upp för att fler lokala föreningar kommer in med material som beskriver föreningens historia och aktiviteter i länet.
10. Arbeta för att ökade resurser från regionala organ, Länsstyrelsen och Region Norrbotten, skall gå till den lokala hembygdsrörelsen i Norrbottens län.
11. Utöka och vara drivande i samarbeten med andra regionala organ, till exempel Hushållningssällskapet, Länsstyrelsen, LRF, Vuxenskolan, samt Region Norrbottens utvecklings- och kulturenhet.
12. Arbeta med frågan biologisk omställning av vattendrag.

2017-04-01 Styrelsen i Norrbottens hembygdsförbund

Edefors hembygdsförening

Inom Edeforsområdet ingår i hembygdsföreningen många byar och några kan nämnas, Bodträskfors, Storsand, Forsnäs och södra Harads. Hembygdsföreningen har idag en livaktig verksamhet både i Kläppgården och Laxholmen, intill kraftverket. Medlemsantalet i föreningen ligger på ca 400 medlemmar. Texten till denna artikel utgår från Eivor Linds artikel på föreningens egna hemsidor, dock nedbantad för att rymmas på uppslaget.

Kläppgården. Foto Lars Lindberg.

Kläppgården, hembygdsgård med museum. Gården finns upptagen som hemman nr 4 i jordeböcker från 1500-talet och även i förteckning över skattepliktig egendom, i samband med Älvsborgs lösen 1571. Källorna berättar om tolvmän (nämndemän i Härads rätt, en av de tolv) från Kläppgården, mest känd är Nils Ersson som levde ogift på Kläppgården till 1828.

Mangårdsbyggnaden är troligen uppförd i början av 1800-talet, under tapeter har hittats blad av räkenskaper, vilka berättar om lanthandel, en del redan från 1700-talet. Den driftige affärsmannen Erik Hedström, som började verksamheten med damm, kvarn och sågverksamhet i Bodträskfors, se Bodträskfors, bodde på Kläppgården fram till 1862..

År 1881 flyttade familjen Carl och Maria Larsson till "Kläppen". Lantbruket kombinerades med gästgiveri och skjutsstation. Edefors kommun köpte, 1963, gårdstomten med samtliga hus. Huvudbyggnaden blev hembygdsgård. Bagarstugan, uppförd långt tidigare än nuvarande huvudbyggnad, blev museum och inrymmer Edefors Hembygdsförenings samlingar. Den har utöver att vara bostad, tjänstgjort som skollokal och även för slöjdutbildningar.

I mangårdsbyggnaden bedrivs vintertid en livlig kurs- och föreningsverksamhet. Här finns utställningar från "Laxfisket i Edefors", "Den gamla handelsboden", "Utvandring från Edeforsbygden", mm. Under sommartid har Edefors Hembygdsförening hantverksförsäljning och visning av gården. I Bagarstugan eller sommarhuset finns en rik samling av föremål från bygden. Redskap, verktyg, möbler, husgeråd, textilier och böcker från den gamla skolan, allt är gåvor från ortsbor. Det gamla härbret inhyser en del större redskap mm.

Laxholmen. Foto Lars Lindberg.

På Laxholmen i Edefors finns ett välbevarat fiskeläger från 1300-talet. Det är Europas äldsta i sitt slag och lockar många besökare. Här finns också en av landets mytomspunna stenlabyrinter som är säregen på grund av sitt läge långt in i landet. Delar av Engelska kanalen finns kvar i Edefors.

Man kan ana, att sen urminnes tider, har lax fångats vid den laxrika Luleälvens forsar. Livet levdes efter tillgång på föda, och efter egna lokala normer. Lagstiftarna levde långt bort, men i takt med behov, från makthavare, att finna nya inkomstkällor, började nya bestämmelser att gälla. Redan 1282, under Magnus Ladulås tid, kom beslut om att "alla norrländska och finska strömmar, det som huvudfiske är, både, lax, ål, sik och id skulle lyda under kronan". Fiskerätt kunde överlåtas, mot ränta till kronan

Före sekelskiftet saltades och röktes laxen innan transport, men med förbättrade transporter, främst genom ångbåtstrafiken, kunde laxen sändas färsk i lådor med is. Efter 1926 skedde transport med bil eller buss. 1960 säljer Luleå stad fallrätten för Edeforsen till Vattenfall, Byggnaderna på Laxholmen har renoverats och där finns gamla Fiskarstugan (1799), Rökboden (1702), Båthus, Nyboden, Höboden, Isbod, Fårhus och ett idylliskt utedass. Byggnaderna är byggnadsminnesförklarade. Utgrävningar har gjorts och på 1980-talet upptäcktes och frilades en labyrint, liknande återfinns vid kusten. Förmodligen har den tjänat som någon besvärjelse för god fiskefångst, och måste som utvecklingen varit, anses som något malplacerad, dock har den i gamla tider väl tjänat sitt syfte. Under sommartid hålls Laxholmen öppen för allmänheten, där sker försäljning av hantverk och förtäring.

- och skolan

Skolhistorien börjar redan 1686 då kyrkoherdarna enl. kyrkolagen skulle ivra för att ungdomen skulle lära sig att läsa i bok. Edeforsbygden tillhörde då kyrkoledningen i Gammelstad, så det var inte så mycket bevänt med kyrkans utläring i vår bygd. 1842 kom folkskolestadgan som föreskrev att det i var socken skulle finnas skola med lärare.

Första skolhuset uppfördes av Harads Byamän 1874 i Harads. Skolan fick också göra tjänst som bönhus och stämmolokal. 1885 såldes detta hus till Edefors socken. 1900 ombyggdes det till ett fullständigt tvåvåningshus. Flera om- och tillbyggnader har skett sen dess, men stommen ingår fortfarande i den s.k. Rektorsbostaden, idag privatägd, ligger mitt emot Församlingshemmet efter väg 97.

Skolan i Storsand på 30-talet.

1891, enligt visitationsprotokoll, fanns 339 barn i skolåldern, 145 av dem fick en ofta undermålig undervisning i hemmen, eller ingen alls. Skolor fanns i allt för ringa antal. 1896, fanns 426 skolpliktiga barn, men fortfarande bara 1 skolhus. Ett flertal ambulerande lärare fanns och skollokaler började anordnas i byarna.

1923, fanns 627 barn i skolåldern, skolhusen hade ökat till 16 st. med tillsammans 20 lärosalar.

De flesta skolor ute i byarna har idag lagts ner, skolskjutsar kan transportera barnen från hela församlingen. Nuvarande skola, belägen vid Televägen i Harads togs i bruk 1953-54 och utökades 1958-59, först som enhetsskola, nu med hög- mellan- och lågstadium, och även förskola.

Skolklass i Harads skola på -50 talet

Åminne "mönstergård" och dess "vällingklocka", som hänger på museet/bagarstugan på Kläppgården i Harads

1858 reste prins Carl (senare Carl XV) i landets norra delar. Efter resan bildade han ett aktiebolag för anläggning av en mönster-

gård för jordbruk och boskapsskötsel., Åminnebolaget skulle vara en påminnelse av besöket i norr. Vid första bolagsstämman kunde tillkännages följande prominenta bolagsdelägare. HM:t Kejsar Napoleon III, Kejsarinnan Eugenie, Drottning Viktoria, Prins och Prinsessan av Wales m.fl. storheter.

Frälsehemmanet Westerby nr 1, på södra sidan av Lule älv, inköptes och gavs namnet Åminne. Under de kommande 10 åren byggdes mönstergården upp. "Det var en eftersträfvansvärd ära att blifva aktieägare i Åminnebolaget" Någon kontant utdelning utföll aldrig utöver att å kungliga slotet gavs riklig traktering vid bolagsstämmorna. "Åminnelsefesterna" var enligt kungen de gladaste tillställningarna.

1869 fick hushållningssällskapet egendomen som gäva av och drev under 37 år lantbruksskola i Åminne. 1914 flyttades lantbruksskolan till Gran i Öjebyn, och Åminneegendomen styckades och såldes. Edefors kommun köpte delar därav, bl.a. mangårdsbyggnaden. 1971 brann den ner och av det stolta Åminne finns endast en förrådsbyggnad kvar på platsen. Vällingklockan, som kallade folk till arbete och vila, är placerad på Kläppgårdens bagarstuga och erinrar där om mönstergårdens storhetstid.

Läs mer på www.edefors.se

En sagolik skola – Folkskolan 175 år

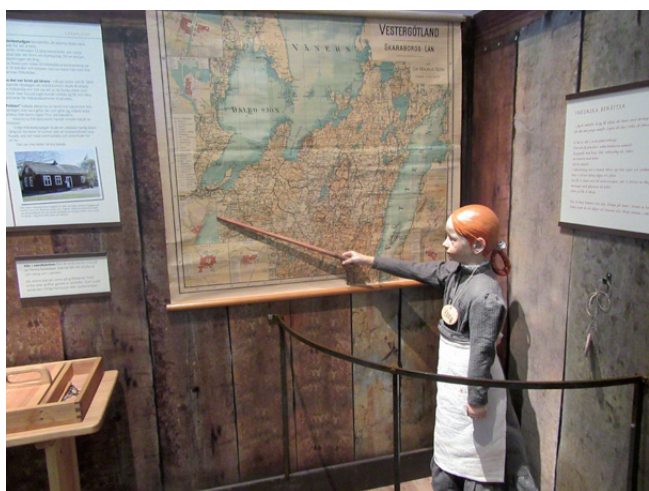
På dessa sidor finns förslag till de hemygdsföreningar som vill anordna något på temat "En sagolik skola". Redaktören var på visning av utställningen på Waldermarsudde. Ambitionerna med utställningen är den utveckling som folkskolan genomgick den första delen av 1900-talet och fram till idag. Utställningen lyfter fram folkskolans pionjärer, om barnens och lärarnas villkor, med tyngdpunkt på bilder och berättande. En tidsresa med andra ord. Förslag till egna aktiviteter finns i bildtexterna. Utställningen stannar tyvärr i Umeå.

Fridtjuf Berg och Alfred Dalin tog initiativ till en ny serie läseböcker för folkskolan, "Läseböcker för Sveriges barn-domsskolor". Målet var att engagera de skickligaste författarna och konstnärerna – och det lyckades verkligen.

Skolplansch av Olle Haglund som visar en sockenskola i mitten av 1850-talet. Läraren undervisade mellan 50 och 100 barn i samma rum.

Här var det geografi som stod på schemat.

Skolplanscher hade en central roll i folkskolans tidiga begynnelse. Det finns i många hembygdsföreningar av dessa och är användbara i föreningens temadag om folkskolan. De föreningar som har en anknytning till skolan kan anordna temadag för skolorna i närheten. Ta gärna hjälp av någon i bygden som kan berätta hur det var förr. Ordna en föreläsare som kan berätta om folkskolans utveckling fram till i dag. Lämpligt tillfälle är kanske hembygdsårdens dag som brukar infalla första söndagen i augusti, dvs i år den 6 augusti. Här finns en möjlighet att visa upp bygdens folkskola.

Eksempel på hur en skolsal på 1930-talet såg ut.

Elsa Beskow illustrerade den första sagan i den allra första boken i Barnbiblioteket Saga år 1899.

Anna Maria Roos kom ut med böckerna "Sörgården" och "I Önnemo" julen 1912. Hon komponerade även visor som finns med i skolsångboken "Nu ska vi sjunga".

Jenny Nyström gjorde omslagen till en lång rad nummer av tidningen Jultomten och hon medverkade också i många andra tidningar och böcker för barn.

Carl Larsson var en av Sveriges mest omtyckta konstnärer. Förutom illustrationer även i tidningen Jultomten. Han ville att skolbarnen skulle få tillgång till god konst.

Selma Lagerlöfs "Nils Holgersson underbara resa genom Sverige" kom ut i två delar 1906–1907 och blev utomordentligt uppskattad i skolorna.

Julen 1891 gav de ut första årgången av Jultomten. Uppdraget att illustrera omslagen till Jultomten gick till Jenny Nyström. Säkert finns den i många av länets hembygdsgränder. Det bör finnas även brev som barnen skickat till Jultomten.

Det som nämnts ovan finns det mycket att ställa ut och för att dagens barn skall få se hur "romantiskt" livet var förr i skolans värld. Hembygdsföreningarna kan komplettera med föremål från sina egna samlingar. I anslutning till utställningen kan man ordna temakvällar, studiecirkel, föreläsningar mm.

Bakom projektet "En sagolik skola - Folkskolan 175 år" är Lärarstiftelsen, Sveriges hembygdsförbund, Lärarförbundet, Sveriges museer och bidrag från Postkodlotteriet. Se även www.ensagolikskola.se och Lärarstiftelsen mycket uttömmande: www.lararstiftelsen.se.

Barnbiblioteket Saga från 1899 tillkom då man tyckte att den dåtida barnlitteraturen var uttråkig och ville i stället ge barnen något ljus och upplyftande. som motiverade barnen att läsa.

Så skyddar vi vårt kulturarv

Att skydda vårt kulturarv för kommande generationer handlar i högst grad om att underhålla våra byggnader och skydda dem från väder och vind, att se till att ha rätt försäkringsskydd samt att minska risken för och följderna av inbrott, bränder och vattenskador. Så här gör ni det!

Underhåll

Regnar det in genom taket i er hembygdsgård går inte bara värdefulla föremål förlorade utan skadan täcks inte heller av försäkringen. Ni måste själva stå för ett fullgott underhåll av byggnaden och försäkringen täcker sedan upp vid plötsliga och oförutsedda händelser. Använd boken "Kolla våra hembygdsgårdar". Beställ den kostnadsfritt från försäkringskansliet.

50 % tillbaka på varje vattenfelsbrytare

Antalet och omfattningen av både vatten- och inbrottsskador har ökat markant de senaste åren.

Installerar ni brand- eller inbrottslarm skyddar ni inte bara kulturarvet och byggnaden utan får 20 % av investeringen tillbaka, dock maximalt 5 000 kr. Installerar ni vattenfelsbrytare får ni fram till den 30 juni 2018, 50 % av kostnaden tillbaka, dock maximalt 5 000 kr. Kom ihåg att skicka in kopia på fakturan till försäkringskansliet senast inom ett år från fakturadatum för att få pengar tillbaka.

50
% % % % % %

För er som installerat brand-, inbrottslarm eller vattenfelsbrytare före 2016 och inte skickat in faktura och bankkontonummer till försäkringskansliet har till 1 juni 2017 på er att göra detta. Därefter förfaller möjligheten att nyttja investeringsbidraget.

Säkerhetsrabatt

De föreningar som installerar inbrottslarm, brandlarm, vattenfelsbrytare, skydd under diskmaskin och slangbrottsventil, jordfelsbrytare, överspänningsskydd eller gör ett EIO-test av elen får rabatt på försäkringspremien med mellan 5-10 % per åtgärd. På så sätt betalar era skadeförebyggande åtgärder av sig på flera sätt! Maximalt ges 30 % rabatt. Ta beslutet i styrelsen i vår, få åtgärden installerad innan sommaren och anmäla till försäkringskansliet före den 31 oktober för rabatt på nästa års faktura.

Systematiskt brandskyddsarbete

Som fastighetsägare är ni skyldiga att ansvara för ett fullgott brandskydd och som hembygdsförening ligger det på er att skydda era byggnader och föremål från förödande förstörelse. Ta den helt nya handboken om systematiskt brandskyddsarbete till hjälp. På 30 sidor samt ett dussin malldokument förklaras vad lagen kräver och hur brandskyddsarbetet kan gå till i praktiken. Beställ handboken kostnadsfritt från försäkringskansliet.

Rätt försäkringsskydd

Att ansvara för försäkringsskyddet ligger inte bara på den som betalar årsfakturans bord. Ansvaret ligger på hela styrelsen som årligen bör se över så att ni inte försäkrar varken mer eller mindre än vad ni har behov av. Detta är särskilt viktigt om ni själva eller er hyresgäst bedriver annan verksamhet än sedvanlig hembygdsverksamhet.

Kontakta försäkringskansliet på 0200-22 00 55 eller hembygdsforsakringen@hembygd.se.

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se 0200-22 00 55

Museets årsbok 2017 på gång...

Nu är den på gång och vi har haft det andra redaktionsmötet för att preliminärt spikat årsbokens innehåll. Vi har försökt att skapa en större bredd på temat "Folkskolan 175 år". Folkskolan i sig är som sagt grunden men där finns många underrubriker som är starkt kopplade till folkskolan.

Som inledning blir det en övergripande historik över skolväsendet i Norrbotten. Tidsperspektivet sträcker sig från 1842 till idag, däremellan har det hänt mycket i allmänhet landet och i synnerhet Norrbotten. Det är inte bara skolformerna utan även lärarrollen i länets glesbygd som förändras över tid men även dagens skoldebatt är brinnande aktuell då en utarmning sker i glesbygden och centraliseringstanken tar över.

Arbetsstugorna får eget kapitel och om dessa finns mycket grundmaterial att hämta ifrån. Vi i länet är tämligen ensamma om denna typ av undervisning.

Ett annat inslag i årsboken blir språkproblematiken i Tornedalen samt nomadskolorna som intar en särställning i folkskolan.

Sen blir det lite om särskolan som är ganska ung skolform, den tillkom 1968 för de elever som inte klarade den vanliga skolan.

På sin plats blir det även skolminnen från folkskolan och då främst från de inre delarna av länet.

En artikel blir om flickskolan som enbart var till

för flickor, främst på läroverksnivå.

Sen blir det lite om skolan i Holmträsk, skolminnen och skolhistoria.

Från museets arkivsamlingar blir det bilder från våra fantastiska skolplanscher och annat som hörde till folkskolans undervisning.

Redaktören kommer med en artikel från lärarutbildningen i Haparanda med finskan som huvudspråk och som pågick mellan 1875 och 1912 då finskan upphörde och undervisningen skedde efter det på svenska.

En annan skolform i länet var de många folkhögskolorna som fanns för de som ville bättra på utbildningen.

Sen blir det lite om Selma Lagerlöfs resa i Norrbotten inför boken "Nils Holgerssons resa".

I inlandet, Mattisudden och senare i Murjek fanns småskollärarutbildning som vi försöker lyfta fram.

En artikel blir det om de agrara näringarnas utbildning på de s.k. lantmanna- och hushållsskolorna i Norrbotten.

Det finns möjlighet att skicka in berättelser om och kring folkskolan i länet, vi tar tacksamt emot.

Per Moritz, Norrbottens museum: per.moritz@nll.se
eller till Rolf Johansson: roffen.johansson@telia.com

Kulturarvsdagen 8-10 september - var med och skapa arrangemang!

Skapa arrangemang som knyter an till årets tema Natur och Kulturarv - miljöer med möjligheter. Det kan handla om visningar av intressanta byggnader, föredrag, berättarstugor eller guidningar i omgivande kulturmiljöer. Möjligheterna är oändliga! Förutom att knyta an till temat ska arrangemangen vara öppna för alla och helst gratis. Vi ser gärna att ni arrangerar aktiviteter som riktar sig till barn - varför inte med fokus på skolan? Folkskolan firar ju 175 år i år. Titta in på webbplatsen www.ensagolikskola.se för att få inspiration. Anmäl ditt evenemang senast 30 juni på www.raa.se/kulturarvsdagen

För frågor, kontakta Olov Norin, SHF Olov.Norin@hembygdsforbundet.se eller Maria Jansson, kulturarvsdagen@raa.se vid Riksantikvarieämbetet.

FOLKSKOLAN 175 ÅR

Beställ vår nya presentationsfolder

Bra att ha som marknadsföring i hembygdsgården!

Denna folder kan beställas från kansliet. Skicka beställningen till: lana.engstrand@norrbottnen.se

Vår verksamhet i länet

Detta får du som medlem i förbundet, enskild eller som förening.

- Viktigaste av allt - hembygdsförsäkringen som ingår i medlemsavgiften. Kan utökas vid behov.
- Föreningen har gratis hemsida på www.hembygd.se och möjlighet att lägga upp hembygdens historia på Bygdebånd som finns under samma portal.
- Kostnadsfri rådgivning om stadgar, ekonomi, juridik, utbildning och marknadsföring för föreningen.
- Hembygdsrörelsens kulturtidskrift Bygd och Natur, får både förening och enskild medlem.
- Vår egen tidning Hembygd i norr skickas till alla föreningar och enskilda medlemmar.
- Norrbottens museums årsbok skickas till alla föreningar och enskilda medlemmar.
- Vi är en gemensam röst i länet och aktiv kulturaktör.
- Opinionsbildare
- Som regional samverkansaktör mellan länets kulturinstitutioner, men även att vi utvecklar regional infrastruktur för länets kulturliv.
- Inom riksförbundet samlas hela landets hembygdsföreningar och blir en röst gentemot statliga myndigheter och även politiska instanser.
- Norrbottens hembygdsförbund är politiskt oberoende och som övergripande mål satsar vi även på mångfalden.

Sveriges Hembygdsförbund ger stöd och service till lokala hembygdsföreningar och regionala hembygdsförbund i arbetet med kulturarvet. Vi företräder också hembygdsrörelsens intressen i kontakter med myndigheter och beslutsfattare och samarbetar med andra folkrörelser.

Sveriges Hembygdsförbund har i uppdrag att göra hembygdsrörelsen mer synlig i samhället. Föreningarna sitter på en enorm skatt av lokal historia som fler borde få del av. Vi är också övertygade om att en djupare kunskap om hembygden, den lokala platsen, har stor betydelse för en hållbar samhällsutveckling.

www.hembygd.se/norrbottnen

Bygdebånd
www.bygdebånd.se

www.norrbottensmuseum.se

Detta är vi ...

I Norrbotten har vi nästan 100 föreningar anslutna med nästan 10 000 medlemmar i länets kommuner.

Vår huvudsakliga verksamhet är att bevara och utveckla den egna hembygden och mångfalden.

Vi har funnits sen 1922!

Natur

Kultur

Miljö

